

PM Rotel VIII (Dnr KS 2020/754)

En sjukförsäkring anpassad efter individen (SOU 2020:26)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 20 augusti 2020

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Regeringen beslutade år 2018 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att analysera delar av regelverket kring sjukförsäkringen och, om det bedömdes nödvändigt, lämna författningsförslag. Remissen redovisar vad utredningen kommit fram till när det gäller dels behovet av anpassningar av försäkringsskydd för personer med så kallad behovsanställning, dels regelverket kring möjligheten att bevilja partiell sjukpenning utifrån en förläggning av arbetstiden där den försäkrade inte minskar sin arbetstid med lika mycket varje dag.

Utredningen föreslår att den som är behovsanställd ska bedömas mot behovsanställningen om det kan antas att hen skulle ha arbetat om hen inte hade varit sjuk. Gällande partiell sjukpenning och förläggning av arbetstiden föreslår utredningen att Försäkringskassan ska kunna bevilja partiell sjukpenning utifrån en annan förläggning av arbetstiden än att denna minskas i samma omfattning varje dag om förläggningen inte försämrar möjligheterna till återgång i arbete.

Socialdepartementet har skickat ärendet på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor. Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning och Skärholmens stadsdelsförvaltning har inkommit med kontorsyttranden på grund av kort remisstid.

Stadsledningskontoret anser att utredningens förslag ger förbättrat försäkringsskydd vid sjukdom för behovsanställda och mer individanpassat regelverk rörande partiell sjukpenning och förläggning av arbetstiden.

Socialnämnden anser att flexibla lösningar kring arbetstiden kan leda till att fler personer med psykisk funktionsnedsättning har möjlighet att fortsätta arbeta eller ta steget in på arbetsmarknaden.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till de förslag som presenteras i betänkandet.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning bedömer att flexibla lösningar kring arbetstiden kan leda till att fler personer som är i behov av ekonomiskt bistånd får möjlighet till fortsatt arbete eller ta steget in på arbetsmarknaden.

Skärholmens stadsdelsförvaltning ställer sig sammantaget positiv till de förslag som presenteras i betänkandet.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor ser positivt på att utredningen särskilt lyfter fram de speciella krav på flexibilitet som uppstår när det handlar om psykisk ohälsa, stresskänslighet eller kognitiva funktionsnedsättningar.

Mina synpunkter

Regelverket för sjukförsäkring måste vara rättssäkert, likvärdigt och möjliggöra en tillfredsställande trygghet vid sjukdom samtidigt som den enskilde stöts i att återhämta sig och återgå till normal arbetstid. Jag instämmer med stadsledningskontoret att det är rimligt att vad utredningen kallar behovsanställda (personer med timanställningar och andra tillfälliga anställningar) får större tillgång till sjukförsäkring. Det innebär en anpassning av regelverket till dagens arbetsmarknad.

Samtidigt är det viktigt, som stadsledningskontoret anför, att förslaget inte leder till en betydande ökning av administrativa kostnader. Även av rättssäkerhetsskäl är det viktigt att det finns ett transparent regelverk kring såväl bedömningen av huruvida en person ska räknas som behovsanställd, som beräkningen av omfattningen av anställningen.

När det gäller frågan om arbetstidens förläggning vid deltidssjukskrivning finns det en bred samsyn om att dagens regelverk, som förutsätter att arbetstiden reduceras lika mycket varje dag, är för stelbent och otidsenligt. Utredningen visar också att psykiatriska diagnoser kommit att bli en allt vanligare grund för deltidssjukskrivning, och att denna målgrupp särskilt kan vara i behov av flexibla lösningar.

Jag välkomnar ansatsen att öka flexibiliteten så att arbetstagare och arbetsgivare får större möjligheter att förlägga arbetstiden på ett sätt som fungerar för bägge parter. Det bidrar förhoppningsvis till att förhindra sjukskrivning på heltid, bibehålla kopplingen till arbetsmarknaden och påskynda återkomsten till full arbetsförmåga.

Enligt utredningens förslag ska Försäkringskassan kunna bevilja partiell sjukpenning utifrån en förläggning av arbetstiden som inte försämrar möjligheterna till återgång i arbete. Jag menar att utgångspunkten bör vara att arbetsgivaren och arbetstagaren fritt kan överenskomma om hur arbetstiden vid deltidssjukskrivning ska förläggas och att det är viktigt att förslaget inte leder till ett komplicerat utredningsförfarande och frekventa överprövningar från Försäkringskassans sida.

Snarare är det, som utredningen också pekar på, viktigt med en aktiv handläggning och uppföljning när sjukpenning väl har beviljats, för att stötta arbetstagaren att återgå till normal arbetstid. Där kan Försäkringskassan, utifrån sin kompetens och inom ramen för sitt samverkansansvar, hjälpa arbetstagare och arbetsgivare att hitta en förläggning av arbetstiden som fungerar i praktiken och är medicinskt ändamålsenlig.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 19 augusti 2020

JAN JÖNSSON

Bilaga

En sjukförsäkring anpassad efter individen (SOU 2020:26)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Regeringen beslutade 2018 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att analysera delar av regelverket kring sjukförsäkringen och, om det bedömdes nödvändigt, lämna författningsförslag. Remissen redovisar vad utredningen kommit fram till när det gäller dels behovet av anpassningar av försäkringsskydd för personer med så kallad behovsanställning, dels regelverket kring möjligheten att bevilja partiell sjukpenning utifrån en förläggning av arbetstiden där den försäkrade inte minskar sin arbetstid med lika mycket varje dag.

Utredningen föreslår att den som är behovsanställd ska bedömas mot behovsanställningen om det kan antas att hen skulle ha arbetat om hen inte hade varit sjuk. Gällande partiell sjukpenning och förläggning av arbetstiden föreslår utredningen att Försäkringskassan ska kunna bevilja partiell sjukpenning utifrån en annan förläggning av arbetstiden än att denna minskas i samma omfattning varje dag om förläggningen inte försämrar möjligheterna till återgång i arbete.

Socialdepartementet har skickat ärendet på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor. Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning och Skärholmens stadsdelsförvaltning har inkommit med kontorsyttrandet på grund av kort remisstid.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 juni 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är positivt till utredningens förslag och anser att de är i linje med kommunfullmäktiges mål 1. *I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskunskaper är kort* och i egenskap av arbetsgivare i enlighet med kommunfullmäktiges mål 3.2 *Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna*.

Stadsledningskontoret anser att utredningens förslag ger förbättrat försäkringsskydd vid sjukdom för behovsanställda och ett regelverk med ökade möjligheter för individanpassning rörande partiell sjukpenning och förläggning av arbetstiden. Stadsledningskontoret bedömer att förslagen kan ha positiva effekter för enskilda individer, näringslivet och samhället.

Stadsledningskontoret delar utredningens uppfattning att förslagen gällande försäkringsskyddet för personer med behovsanställningar medför ett utökat och förbättrat försäkringsskydd vid sjukdom för de behovsanställda. Stadsledningskontoret bedömer att förslaget kan påverka näringslivet positivt då ett bättre försäkringsskydd för behovsanställda underlättar arbetsgivares rekrytering av behovsanställd arbetskraft. Stadsledningskontoret anser däremot att det är viktigt att utredningens förslag inte leder till betydande ökade administrativa kostnader för arbetsgivare.

Stadsledningskontoret bedömer att förslaget gällande partiell sjukpenning och förläggning av arbetstiden kan leda till bättre stöd för återgång i arbete och kortare sjukskrivningar. Förslaget bedöms leda till att individer med skiftande mående i större utsträckning kan individanpassa sitt arbete och samtidigt ha rätt till sjukpenning. Förslaget kan även leda till att individers inkomst i större utsträckning kan förutses och att färre personer behöver ansöka om ekonomiskt bistånd.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i tjänsteutlåtandet.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2020 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen avseende remissen En sjukförsäkring anpassad efter individen (SOU 2020:26).

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till de förändringar som beskrivs i utredningen och tror att de kan ha en bra effekt för flera av de målgrupper som förvaltningen har kontakt med.

Förvaltningen anser att flexibla lösningar kring arbetstiden kan leda till att fler personer med psykisk funktionsnedsättning har möjlighet att fortsätta arbeta eller ta steget in på arbetsmarknaden.

Utredningens förslag bör även leda till att individer med skiftande mående och möjligheter i större utsträckning kan individanpassa sitt arbete och samtidigt ha rätt till sjukpenning. Detta leder till att inkomsten i större utsträckning kan förutses och färre personer behöver ansöka om försörjningsstöd.

Flexibla lösningar och utökat samarbete med Försäkringskassan kan öka viljan hos arbetsgivare att anställa personer med erfarenhet av lång sjukskrivning.

Förvaltningen föreslår att nämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2020 följande.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Slutbetänkandet redovisar två utredningsuppdrag samt förslag till lösning av angivna problemområden. Det första rör beviljandet av sjukpenning för personer med behovsanställningar. Förslaget innebär att en person som har behovsanställning och blir sjuk, bedöms mot den anställningen hen skulle ha arbetat i om hen inte hade varit sjuk (oavsett om personen varit inbokad på arbetspass eller inte). Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget. Det skapar en trygghet för personen och en mer lika hantering av de olika anställningsformerna.

Eventuella frågetecken avseende om det fanns inbokade arbetspass eller inte på arbetet, undviks också, då det inte längre blir avgörande för bedömningen av sjukpenning.

Förvaltningen ställer sig också positiv till att sjukpenning lämnas utan hänsyn till den begränsning av beloppet som gäller för arbetslösa.

I det andra området föreslås att Försäkringskassan ska kunna bevilja partiell sjukpenning utifrån annan förläggning av arbetstiden än att denna minskas i samma omfattning varje dag. Förvaltningen ställer sig även här positiv till förslaget då alla sjukskrivna personer, vare sig personen är sjukskriven på heltid eller deltid har olika behov, möjligheter och förutsättningar för att tillfriskna. Förslaget innebär en större flexibilitet för den sjukskrivna personen att kunna återgå i arbete utifrån sina individuella förutsättningar.

Sammantaget ställer sig förvaltningen positiv till de förslag som presenteras i betänkandet.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 juni 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslagen som beskrivs i utredningen och bedömer att de kan gynna ett flertal målgrupper i stadsdelsområdet och inom socialtjänsten.

Flexiblare lösningar kring arbetstiden kan leda till att fler personer som är i behov av ekonomiskt bistånd får möjlighet till fortsatt arbete eller ta steget in på arbetsmarknaden.

Utredningens förslag bör även leda till att personer som är på väg tillbaka i arbete i högre utsträckning kan anpassa sin arbetstid och samtidigt ha rätt till sjukpenning. Vilket leder till en mer stabil och jämlik ekonomisk situation eftersom inkomsten i större utsträckning är känd och färre personer behöver ansöka om ekonomiskt bistånd. Individbaserade lösningar om arbetstiden och tät samverkan med Försäkringskassan ökar möjligheten att arbetsgivare önskar anställa personer med erfarenhet av långtidssjukskrivning.

Skärholmens stadsdelsförvaltning

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 juni 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Slutbetänkandet innehåller förslag till lösning på båda uppdragen. Det första handlar om beslut av sjukpenning för personer med behovsanställningar. Förslaget innebär att en medarbetare som har behovsanställning och blir sjuk istället bedöms mot den anställningen där medarbetaren skulle ha arbetat i om denne inte hade varit sjuk oavsett om personen varit schemalagd eller inte.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget. Det skapar en trygghet för behovsanställda samtidigt som det innebär en mer lika hantering jämfört med de som är tillsvidareanställda. Diskussioner om inbokade arbetspass eller inte upphör då det inte längre utgör grund för beslut av sjukpenning. Förvaltningen ställer sig också positiv till att sjukpenning lämnas utan hänsyn till den begränsning av beloppet som gäller för arbetslösa.

I det andra uppdraget föreslås att Försäkringskassan ska kunna bevilja partiell sjukpenning utifrån annan förläggning av arbetstiden än att denna minskas i samma omfattning varje dag. Förvaltningen ställer sig även här positiv till förslaget då det innebär en större flexibilitet för den sjukskrivna personen att kunna återgå i arbete utifrån sina individuella förutsättningar.

Sammantaget ställer sig förvaltningen positiv till de förslag som presenteras i betänkandet.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågors yttrande inkom den 27 juni 2020 och har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har tagit del av ärendet. Utredningen ger förslag till ett delvis nytt regelverk i samband med sjukskrivningar vid olika sjukdomstillstånd samt för vissa grupper av arbetstagare såsom behovsanställda.

Rådets ställer sig i allt väsentligt bakom utredningens förslag. Befintligt regelverk är inte tillräckligt flexibelt för att möta upp de behov som finns, medicinskt eller vad avser förhållanden i arbetet. En individuellt anpassad förläggning av arbetstiden är i många fall nödvändig, dels pga arbetet som sådant men även individers skilda medicinska och andra förutsättningar.

För individen medger förslaget en bättre möjlighet att själv styra över sin arbetssituation, med varierande arbetstider utifrån egna förutsättningar. Dagens regelverk förutsätter en jämnt fördelad arbetstid. Enligt förslaget bör arbetstiden vara flexibel och kunna anpassas vid behov. Detta kan generellt ge personer med funktionsnedsättning större möjligheter att arbeta. Utredningen tar också upp personer med pågående cancerbehandling men det är även önskvärt att markera att utredningens förslag bör innefatta personer med neurologiska sjukdomar som MS, ALS och ME. De står idag kanske helt utanför arbetsmarknaden p.g.a. ställda krav från försäkringskassan med jämt fördelad arbetstid men kan själva önska att i någon form finnas på arbetsmarknaden, både utifrån den kompetens de besitter och utifrån behovet av sociala kontakter. Rådet ser även positivt på att man särskilt lyfter fram de speciella krav på flexibilitet som uppstår när det handlar om psykisk ohälsa, stresskänslighet eller kognitiva funktionsnedsättningar.

Vidare utgår dagens system från tillsvidareanställningar som norm. Rådet anser att denna anställningsform även fortsättningsvis är att föredra, eftersom det innebär en ökad trygghet för alla parter. I vissa fall är det emellertid nödvändigt med personal med andra former av anställningar, inte minst inom vård och omsorg. Då måste regelverket vara flexibelt och ge utrymme för detta. Arbetsmarknaden ser idag annorlunda ut. Man bör reda ut om en behovsanställd betraktas som arbetslös eller anställd. Det finns otydligheter mot vilket arbete arbetsförmågan ska bedömas om man är behovsanställd.

Jämställdhetsperspektivet bör även beaktas, eftersom kvinnor oftare än män har en behovsanställning och därmed inte samma försäkringsskydd som män. Även funktionshindersperspektivet måste vägas in. Olika anställningsformer kan vara aktuella i dessa grupper och försäkringsskyddet måste täcka upp för detta. Rådet vill även betona vikten av att en behovsanställd person ska få sin arbetsförmåga bedömd mot den faktiska behovsanställningen.

Slutligen vill rådet framhålla vikten av samarbete och samverkan mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården. Vidare måste den försäkrade garanteras insyn och aktiv medverkan i processen. Rehabilitering och återgång i arbete kan endast uppnås om individen är delaktig och upplever att planering och åtgärder är ändamålsenliga och att planering och utförande tar hänsyn till de faktiska behoven.